

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Снежанка Костадинова Овчарова,
Варненски свободен университет "Черноризец Храбър", факултет „Социални, стопански и
компютърни науки“, член на научно жури със заповед № Р-109-
480/16.11.2023. на Ректора на МУ -Варна

за дисертационен труд на тема: **ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ИЗПОЛЗВАЕМОСТТА
НА ЗДРАВНИ УСЛУГИ В БЪЛГАРИЯ**

с автор **СВЕТЛАНА КРЪСТЕВА ПАНАЙОТОВА**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висшето образование
3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и
управление, специалност „Организация и управление на извън сферата на материалното
производство (в здравеопазването)“

I. Обща оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в обем от 207 страници и включва въведение, четири глави, заключение, шест приложения и списък с използвана литература. В изложението са поместени 29 таблици, 27 фигури. Използвани са 159 литературни източници, от които 42 на български, 117 на английски език, които са цитирани коректно.

Заглавията, включени в библиографската справка на дисертацията показват, че докторантката е запозната много добре с литературата и нормативната база в изследваната област на здравеопазването, което ѝ позволява да разкрива нерешените проблеми, да систематизира и извежда решения.

Актуалност на дисертационния труд. Смятам, че докторантката е аргументирала убедително актуалността на избраната тема в увода. Непрекъснатите дискусии относно финансирането на вида, броя на здравните услуги в България и прогнозирането на поведението на потребителите налагат научен подход при вземането на решения в тази сфера. Идентифицирането на факторите, които влияят върху използваемостта е полезно за разкриване на различията в потреблението на медицински услуги, удовлетворението от получените резултати и за подобряване на икономическата ефективност в здравеопазването. Проучванията на използваемостта на здравните услуги в страната са необходими и допринасят за разработването целесъобразни политики в здравния сектор.

Структурата на дисертационния труд е логически последователна. Във въведението са формулирани точно: обекта на изследване – *„използваемостта на здравни услуги от населението в България. Използваемостта се разглежда в два аспекта – като влизане в контакт със здравната система и като брой на услугите, които лицата са ползвали за определен период от време. Изследвана е използваемостта на трите основни вида здравни услуги – преглед при общопрактикуващ лекар, преглед при специалист (с направление по здравна каса и платен преглед) и болнично лечение“* и предмета на

изследване – „*факторите, влияещи върху използваемостта на здравни услуги, посоката и степента на тяхното влияние*“.

Изведени са ясно целта и задачите на дисертацията, като очертават ясно проучвателната дейност на автора, в рамките на представените ограничения.

Докторантката представя подробно методологията на изследването. Използвани са подходящи методи за изследване, осигуряващи точност и валидност на резултатите.

Първа глава на дисертацията започва с обстоен обзор на основните понятия и дефиниции, свързани с темата на изследването – използваемост, здравни услуги, фактори/детерминанти на използваемостта, както и връзки на потреблението с търсенето, достъпа до здравни услуги и получените резултати. Авторката показва задълбочени познания и аналитични умения при изясняване на основните подходи, концепции и модели за изследване на използваемостта в здравния сектор. Разглеждат се етапите в еволюцията на разбиранията за използваемостта на здравни услуги в областта на медицинската социология, психологията и здравната икономика, както и основните насоки на изследванията в тези области. По-нататък Св.Панайотова представя структурата, еволюцията и приложението на Поведенческия модел на Андерсен, като извежда аргументи за своя избор на концептуална рамка на дисертационното изследване (с.70).

Във втора глава са анализирани задълбочено контекстуалните характеристики, които формират средата, в която се извършва използването на здравните услуги, класифицирани на: предразполагащи характеристики на населението в България; способстващи характеристики, и контекстуални характеристики, свързани с потребността от здравни услуги.

В трета глава са представени и анализирани резултатите от проведеното анкетно проучване сред български потребители съгласно следващите два компонента от Поведенския модел - индивидуалните характеристики на изследваната извадка и тяхното влияние върху здравното поведение и използваемостта на здравни услуги. Главата е богато онагледена с диаграми от изследването. Направени са статистически анализи на зависимостите на различни променливи.

В четвърта глава докторантката сравнява и дискутира резултатите от извършеното собствено проучване с данните от проучената литература. Синтезирана е таблица с факторите, влияещи върху използваемостта на здравни услуги за България (табл.4.1, с.158). Систематизирани са обобщения от изследването и са направени ценни изводи и препоръки за всеки от елементите на поведенския модел.

II. Приноси в дисертационния труд

Представената в автореферата справка за приносите включва един научен и шест научно-приложни приноси, които приемам за лично дело на Светлана Панайотова. Смятам, че те отразяват реално основните постижения на докторанта в резултат на извършеното собствено изследване. Приносите, могат да се отнесат до обогатяване на съществуващите теоретични знания и предлагат методически инструментариум за изследване на детерминантите, влияещи върху потреблението на здравни услуги в България. Резултатите от изследването могат да бъдат приложени при разработване на целесъобразни здравни политики.

III. Бележки и препоръки по дисертационния труд

- 1) Добре би било всяка глава на труда да завършва с изводи и обобщения;
- 2) Заключение на дисертацията е кратко, а би могло да открие и обобщи по-ясно приносните моменти на труда и да посочи бъдещите насоки на изследването.

VI. Автореферат и публикации по дисертационния труд

Авторефератът възпроизвежда достоверно съдържанието на дисертацията. Подготвен е в обем от 47 страници и включва разделите: обща характеристика на дисертационния труд, структура и съдържание на дисертацията, кратко изложение на главите на дисертационния труд, справка за приносите и списък с публикации.

Св. Панайотова представя четири публикации, които би трябвало да бъдат по-прецизно описани по библиографските правила. Приемам, че тези публикации представят реално постиженията на докторантката от нейното научно изследване и отговарят на наукометричните изисквания.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното до тук ми дава основание да приема, че дисертацията на Светлана Панайотова е посветена на актуални и значими проблеми на българското здравеопазване. Изследователските цел и хипотези, поставени в труда са доказани. Приносите, съдържащи се в дисертацията, обогатяват съществуващите теоретични знания и предлагат методически инструментариум за изследване на детерминантите, влияещи върху потреблението на здравни услуги в България. Предложената концептуална рамка, изводи и препоръки съдействат за формиране на обосновани политики за ефективно управление на здравната система.

В заключение, давам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Фактори, влияещи върху използваемостта на здравни услуги в България” и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант Светлана Кръстева Панайотова **образователната и научна степен „доктор” в ПН 3.7. Администрация и управление, по специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (в здравеопазването)”**.

11.01.2024 г.

Гр. Варна

Член на научното жури:

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В” от Регламент (ЕС)
2016/679

/проф. д-р Сн. Овчарова/